

Summary

„Lietuviškieji slapyvardžiai“ (*Lithuanian Pseudonyms*): Conclusions and Problems

Jonas MAČIULIS

In 1995-1999, the Centre of Bibliography and Book Science within the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania published a four-volume work „Lietuviškieji slapyvardžiai“.

Article analyzes the reasons of pseudonyms' usage in press, reveals the importance and history of clarification of pseudonyms, defines the role of separate individuals in the identification of pseudonyms (historians, bibliographers, literary specialists, press researchers). It also indicates the most significant works issued in the past specifically for the purposes of identification of pseudonyms. Some of them are compared with the ones announced in the 4th volume. E.g., the list published by V. Biržiška and titled „Lietuviškieji slapyvardžiai ir slapyraidės“ (*Lithuanian Pseudonyms*) records 6400 pseudonyms and the 4th volume - even 22 145 pseudonyms.

Analyzing the contents of the vocabulary of „Lietuviškieji slapyvardžiai“, the author of the article and the compiler of the publication indicates that the description of each pseudonym (record in the computer) comprises 4 elements: pseudonym, author's surname, who signed under the pseudonym, his name and the years of his life-time, publications, which he signed under the definite pseudonym, sources from which information about the particular

pseudonym have been taken (archives, books, articles, information obtained from different individuals, etc.). The article enumerates the authors who mostly used pseudonyms (Kazys Grinius, Balys Sruoga, Mykolas Biržiška, others), including publications where these pseudonyms have been mostly used: „Aušra“ (*Dawn*), „Varpas“ (*Bell*), „Lietuvos ūkininkas“ (*Lithuanian Farmer*), many others. Disclosing peculiarities about word-formation of the Lithuanian pseudonyms, author comes to the conclusion that the names of trees, birds, nature phenomena, characteristics about the social status of an individual have been selected for a pseudonym, which have acquired in the consciousness of the nation some moral or ideological meaning and could intensify and make stronger the main idea of the article, poem or story.

In the conclusions of the article, the author notes that together with the aesthetic still exist many social, ideological, moral reasons, which stimulate the authors to sign their works under pseudonyms. It is necessary to continue to collect, identify and publish pseudonyms used both in the past and nowadays, because they are not only the result of social, political, moral contradictions, but part of cultural representation and mentality of the nation as well.

Vytautas Armonas (Witold Armon) - etnografas, bibliografas, bibliotekaininkas. Gyvena Torunėje ir dirba tenykščiame Mikalojaus Koperniko universitete. Jo 75-erių metų jubiliejus buvo pažymėtas iškilėmis universitete, o akademinis leidinys „Bibliologia“ 4-ajame numeryje išspausdino V. Armonui skirtą straipsnį bei išsamią jo darbų bibliografiją (žr. Acta Universitatis Nicolai Copernici: Bibliologia. Toruń, 2000, p. 17-19, 31-43).

Vytautas Armonas gimė 1924 m. liepos mėn. 27 d. Kėdainiuose. Baigęs Kauno 6-ąją gimnaziją, jis pradėjo dirbti Lietuvos geležinkelio tarnyboje, tačiau 1943 m. nacių buvo išvežtas priverstiniais darbams į Vokietiją. Po karo apsigyveno Lenkijoje, 1947 m. pradėjo studijuoti Poznanės universiteto Humanitarinių mokslų skyriuje, kurį baigė 1951 m., įgydamas magistro laipsnį iš antropologijos ir etnografijos istorijos. Studijų metais dirbo universiteto bibliotekoje, o jas baigęs - Archeologijos muziejuje.

1964 m. atvyko į Torunę, kur iš pradžių dirbo M. Koperniko universiteto bibliotekos fondų saugotoju, o vėliau skyriaus vedėju. 1976 m. šiame universitete įkūrus Bibliotekininkystės katedrą, tapo jos dėstytoju. Juo dirbo iki išėjimo į pensiją 1989 m., bet ryšių su katedra nenutraukė iki šiol.

Lenkijoje V. Armonas pirmiausia pripažįstamas kaip antropologijos istorijos žinovas. Jis taip pat nemažai rašė apie lenkų ir lietuvių etnografijos tyrinėjimus. Ypač didelį atgarsį sukėlė jo studijos apie Oskaro Kolbergo lietuvių kultūros tyrinėjimus bei darbas rengiant šio mokslininko 53-iajį raštų tomą, skirtą Lietuvai.

Nuo 1958 m. V. Armonas bendradarbiavo tęstiname leidinyje „Polski Słownik Biograficzny“, kuriame paskelbė keliasdešimt žymių žmonių, tarp jų ir lietuvių Maurikio Griškevičiaus, Lauryno Ivinskio, Jono Jaknavičiaus, Liudviko Adomo Jucevičiaus, Antano ir Jono Juškų, biogramų. Taip pat kurį laiką bendradarbiavo Bostone leistoje „Lietuvių enciklopedijoje“. Pastarajai jis pateikė

MŪSŲ BIČIULIS VYTAUTAS ARMONAS

medžiagos apie Lenkijos kultūros, visuomenės veikėjus, iš kurių nemaža dalis buvo glaudžiai susijusi su Lietuva. V. Armonas visą laiką domėjosi lituanistiniais tyrinėjimais. Lenkijos spaudoje jis yra paskelbęs Juozo Lingio, Jurgio Gimbuto, Juozo Žilevičiaus, Vacio Miliaus, Vlodo Žulkaus darbų recenzijų.

Vytauto Armono lituanikos darbai yra sulaukę dėmesio Lietuvoje ir išeivijoje. Apie juos rašė Jonas Balys, Vladas Žukas, Kazys Grigas, Ambraziejus Jonynas, Vacys Milius. „Lietuvių enciklopedijos“ 36-ajame tome yra išspausdinta V. Armono biograma.

V. Armonas ne tik domėjosi Lietuvoje leidžiamais lituanistiniais darbais, bet ir stengėsi kiek galėdamas prisidėti prie jų rengimo. Pavyzdžiui, jis yra pateikęs keletą Lietuvos bibliografijos A serijos „Knygos lietuvių kalba“ I tomo papildymų. Pastaraisiais metais jis skyrė nemažą dėmesio Bibliografijos ir knygotyros centro parengtam leidiniui „Lietuviškieji slapyvardžiai“, yra atsiuntęs atsiliepimų apie visus šio leidinio tomus bei pateikęs reikšmingų pastabų.

Pateikiame kiek pageduotą V. Armono laišką, kurį jis parašė „Lietuviškųjų slapyvardžių“ rengėjams, išėjus IV tomui. Tai darome ne tik iš pagarbos lietuviškosios kultūros puoselėtojiui, bet ir norėdami supažindinti „Lietuviškųjų slapyvardžių“ vartotojus su jo pateiktais papildymais bei patikslinimais, į kuriuos bus atsižvelgta rengiant šio leidinio papildymų tomą.

ATVIRAS LAIŠKAS
„LIETUVIŠKŪJŲ SLAPYVARDŽIŲ“
RENGĖJAMS

Mielosios kolegės! Mielieji kolegos! Visų pirma reiškiu kuo moširdžiausias gratuliacijas (sveikinimus - J.M.), užbaigus milžinišką, taip lietuvių kultūros istorijai reikalingą darbą. Tokio masto darbas tegalėjo būti atliktas tik nepriklausomoje Lietuvoje, likvidavus cenzūrą. Džiugina ir tiesiog stebina dabar Lietuvoje atliekamų darbų apimtys ir reguliarius publikavimus. Juolab žinant šio darbo sąlygas sovietmečiu.

Dabar šios sąlygos sunormalėjo, o

pradėjus naudoti modernią techniką, bibliografinis darbas supaprastėjo. Bet tai visai nemenkina Jūsų atlikto darbo bei jo prasmės. Kas gi geriau kaip aš gali suprasti, ką reiškia bibliografinės ir biografines paieškos. Bene 1958 m. įsijungiau į „Polski Słownik Biograficzny“ rengimą. Parašiau daugybę leidybinių, neviešų, recenzijų. Už vieną labai supyko autorius, vienas iš „Słownik“ redaktorių, - ir pasibaigė mūsų bendradarbiavimas. Maždaug nuo 1961 m. pradėjau rašinėti į „Lietuvių enciklopediją“, bendradarbiavimą teko nutraukti dėl politinių priežasčių, bet dar spėjau išsiųsti medžiagą I papildymų tomui.

Vis dėlto, gerėdamasis Jūsų atliktu darbu, noriu pateikti bent kiek kosmetinių patikslinimų.

Sužavėjo Jūsų nuoseklumas spausdinant mergautines moterų pavardes, tačiau ar taip jau sunku buvo nustatyti Onos Maksimaitienės mergautinę pavardę - Girčytė (žr. Lietuvių enciklopedija, t. 7, p. 277, taip pat Tarybų Lietuvos enciklopedija, t. 2, p. 681)? Žavi ir tai, kad slapyvardžių aprašai buvo nuolat tikrinami, tikslinami ir papildomi įtraukiant net pačias naujausias žinias, bet krenta į akis, kad daugiau dėmesio skiriama tiems autoriams, kurie vartojo daugiau negu vieną slapyvardį. O juk retai rašiusiųjų ir pasirašiusiųjų vos vienu kitu slapyvardžiu pažymėjimas žodyne tebus vienintelis jų pėdsakas lietuvių kultūros istorijoje paliudijimas. Štai kodėl aš galvoju apie papildomas paieškas mustatant kai kurių autorių gyvenimo datas. Tačiau ne visada buvo pasiremta ir jau esamais šaltiniais. Pavyzdžiui, sąvade kažkodėl nenurodyti Boriso Melngailio (1904-1965) gyvenimo metai. Juos visai nesunku buvo rasti, tereikėjo pasižiūrėti į atitinkamus „Lietuvių enciklopedijos“ tomus bei papildymus.

Beje, bibliografas negali dirbti pagal žinomą Evangelijos posakį: nežino kairė, ką daro dešinė. Kodėl taip sakau? 1969 m. atvežiau į Vilnių „Lietuvos bibliografijos“ A serijos I tomo papildymus, kurie ir buvo išspausdinti 1990 m. „Knygų lietuvių kalba“ I tomo (1547-1861) papildymuose. Juose, remiantis mano

duomenimis, buvo patikslinti Jono Jaskaudo (1742-po 1803) mirties metai (žr. p. 145) bei nurodyti Kazimiero Michnevičiaus (1810-1879) gyvenimo metai (žr. p. 146). „Lietuviškuosiuose slapyvardžiuose“ tebesiremiamas ankstesniais šaltiniais.

Betgi tokios smulkmėnos nekeičia bendro, labai pozityvaus jų vaizdo - kas nedirba, tas neklysta. O manęs jau niekas nebestebina nuo tada, kai viename sąraše atradau savo paties mirties metus - 1970. Mat kažkas, radęs santrumpą ARMON (1970), ją palaikė mano pavarde, o skaičių - mano mirties metais.

Kadangi IV tomo įžangoje prašėte patikslinimų ir papildymų, tai keletą ir pateiksiu. Mano turimomis žiniomis, Martynas Cieplinskis mirė 1847 metais, Gustavas Čechovičius - po 1887 m. Prancūzijoje, Čepulis Stasys - 1989, Liormanas Raimundas - 1979, o teisininko Antano Drevinsko gyvenimo metai - 1888-1942, Padalicos Tomaszo slapyvardžiu pasirašinėjusio Zenono Raimundo Fišo (Fisz) - 1820-1870, Jozefo Hlasko - 1856-1934, Marko Landau - 1886-1957, Antano Luckevičiaus (Luckiewicz) - 1884-1941, Vilniaus universiteto auklėtinio Jozefo Emanuelio Pseclavskio (Przeclawski) - 1799-1879, Helenos Romer-Ochendowskos - 1818-1847 metai.

Kokiu šaltiniu remdamiesi nustatėte (o gal suklydote?) Jono Jaknavičiaus gimimo metus - 1549 (iš tikrųjų J.A. gimė 1589 metais - J.M.)? Išeitų, kad jis (miręs 1668 m.) gyveno 119 metų! Tas vargšelis kažkodėl neturi laimės: aš jį, remdamasis Biržiška, atjauninau (žr. Polski Słownik Biograficzny - Jacimowicz Jan). Už tai mane išbarė a.a. Paulius Rabikauskas Aleksandro Ružancovo leistoje „Knygų lentynoje“. Ką gi - nereikėjo man lipti prie jėzuitų, tiesa?! Bet, matyt, ir patys jėzuitai nesutaria: tėvas Piechnik savo Vilniaus akademijos istorijoje paminėjo Jaknavičių,

bet užmiršo jo pavardę įrašyti į rodyklę.

O štai dėl Antano Daniliausko mirties metų suabejojau - 1941 ar 1942. 1969 m. viešint Vilniuje, teko tuo klausimu pasikalbėti su Daniliausko sūnumi, irgi Antanu (jau miręs). Jis teigė tėvą mirus 1942 metų sausio 1 dieną. Ar čia tik neatsitiko tas pats, kas ir su II pasaulinio karo pabaiga.

Prie Leonardo Dambriūno pavardės derėjo pridurti „iki 19... Dambrauskas“, nes jis Adomo Jakšto brolyvaikis. Esama painiavos užrašant Juozo Aidulio-Gaidulio pavardę. Gaidulis - pavardė, o Aidulis - iki 1939 m. jo vartotas slapyvardis. Kokia graži dzūkiska pavardė - Gaidulis, Gaidelis! Baisiai nustebau radęs, kas apie šią pavardę buvo parašyta viename dideliame pavardžių žodyne. Negalėjau atsigerėti mano buvusiam profesoriui Pauliui Galaunei skirtame įrašė išvardintų slapyvardžių gausumu, net pamirėta seniausioji, metrikinė, pavardės forma - Golovnia. Beje, dėl savo asketiškos išvaizdos Galaunė studentų buvo pravardžiuojamas Smutkeliu.

Jūsų minimas Pranas Kvietkauskas turėjo dar slapyvardį Pr. Ramulis. Juo jis pasirašė čekų rašytojo J. Koptos romano „Trečia kuopa“ vertimą. Greta Jūsų minimų Narbutų galėjo būti dar vienas - Antanas Narbutas (1876-1954), pasirašinėjęs slapyvardžiu Antonar (žr. Polski Słownik Biograficzny, t. 22, p. 530). Perskaitęs Povilui Pakarkliui su klausuku priskiriamą slapyvardį Franz-Constantin von Karp, prisiminiau buvus autentišką F. Karpį, G. Petkevičaitės kaimyną (žr. G. Petkevičaitė-Bitė. Laiškai. Vilnius, 1968. P. 258, 262, 448).

Zigmo Guro (g. 1898 m.) pavardė nuteikė mane apnūstymams. Buvo 4 broliai Gurevičiai - vieno tėvo ir vienos motinos! Vyriausiasis, inžinierius Vladas, šią pavardę pakeitė į Giriūną Ladą (žr. Lietuvių enciklopedija, t. 37 (papildymai),

p.195). Antrasis, teisininkas, pasivadino Gura (apie jį jūs kaip tik ir rašote), o kokiais 10-12 metų jaunesni jų broliai tapo Kalniais (Antanas, nežinau, ką studijavęs, berods valdininkavo emigracijoje, o jauniausiasis, Juozas, amžinas studentas, dirbęs akcinėje bendrovėje „Maistas“, žuvo 1944 m., besitraukdamas iš Lietuvos). Ne šiaip sau parašiau apie šią šeimą, o norėdamas parodyti, kad man žinomos ir suprantamos identifikavimo problemos, su kuriais jums tenka susidurti.

Ir dar vienas dalykas. Man regis, nereikėjo lietuvininti svetimųjų pavardžių, o rašyti taip, kaip autorius jų ant knygos užrašė, nespėlojant, kaip kas galėjo ją ištarti. Pavyzdžiui, kas man iš to, kad yra tokia vienodai išstariama pavardė kaip Fišeris, jeigu vokiečių kalba ji gali būti užrašyta Fischer ir Vischer, anglų - Fisher, lenkų - Fischer ir Fiszer. Kaip identifikuoti autorių, transkribavus visas šias pavardes į Fišerį. O ką daryti su Elzaso autoriais, juk tą pačią pavardę, pavyzdžiui, Ringeisen, vokiečiai tars Ringaize, o prancūzas - Renžesen. Štai aš bibliotekininkystės srityje dirbu nuo 1948 m., tačiau kai mane sudomino 3 prancūzų autoriai, kurių tekstus radau „Kultūros baruose“, negalėjau jų identifikuoti, nes jų pavardės buvo be galo sumaitotos. Atrodo, integruojantis į Europą teks, užuot sekus prieškarinius latvius ar „Lietuvos žinias“, grįžti prie senos, einančios nuo M. Mažvydo laikų tradicijos.

Tai maždaug ir viskas, ką aš norėčiau pasakyti. Nuolatinė oro kaita, dideli karščiai sumažino mano darbingumą, o ir regėjimas sutriko.

Baigdamas linkiu gerų vėjų visiems buriuotojams slapyvardžių okeane!

Jūsų Vyt. Armonas,
Torunė, 2000 05 23

Parengė dr. Jonas Mačiulis

LIETUVIŠKŲJŲ SLAPYVARDŽIŲ ŽODYNAS

IRENA BARTAŠIENĖ

Kauno apskrities viešoji biblioteka, Radastų 2, 3000 Kaunas

Ketvirtuoju tomu papildytas Bibliografijos ir knygotyros centro leidinys „Lietuviškieji slapyvardžiai: medžiaga lietuviškųjų slapyvardžių sąvadui“ (Vilnius, 1995-1999) užbaigia vieną slapyvardžių tyrimo etapą. Dabar jau turime vienoje vietoje sukauptus duomenis apie atskleistus Lietuvos ir užsienio lietuviškoje bei Lietuvoje kitomis kalbomis leistoje spaudoje vartotus slapyvardžius nuo raštijos pradžios iki šių dienų. Leidinio sudarytojai per palyginti trumpą laiką (1992-1999) parengė didžiulės apimties darbą, kuriam reikėjo didelio kruopštumo, atidumo ir žinių. Nors leidinio paantraščiūje kukliai pažymėta, kad tai yra „Medžiaga lietuviškųjų slapyvardžių sąvadui“, bet ir dabartinis jo variantas bus nepaprastai reikšmingas įvairių sričių tyrinėtojams.

Lietuvių autoriai dėl įvairiausių priežasčių dažnai naudojo slapyvardžiais, todėl nuo seniausių laikų iki šių dienų jų susikaupė tiesiog milžiniškas kiekis. Taigi leidinio sudarytojų tyrimo objektas buvo sudėtingas ir didelės apimties. Žodyne užregistruoti 22 145 slapyvardžiai, t.y. kone keturis kartus daugiau, negu jų buvo iki tol didžiausiam lietuviškųjų slapyvardžių rinkinyje - V. Biržiškos „Lietuviškieji slapyvardžiai ir slapyraides“. Žodyno keturiuose didelės apimties tomuose abėcėlės tvarka išdėstyti slapyvardžių įrašai, kuriuose užfiksuoti slapyvardžiai, jais pasirašiusių asmenų pavardės, vardai ir gyvenimo datos, taip pat duomenys apie leidinius, kuriuose aptikti slapyvardžiai, bei jų atskleidimo šaltiniai. Dalyje „Aurių pavardžių ir jų slapyvardžių sąrašas“ visi to paties autoriaus slapyvardžiai sugrupuoti prie jo pavardės, ir tai leidžia atlikti paiešką kitu aspektu - pagal asmens pavardę.

Sudarytojai nesiekė patys atskleisti naujų slapyvardžių, nors būta ir tokių atvejų. Tai būtų neįmanoma; šis darbas gali būti padarytas tik specialiai tyrinėjant archyvinis ir kitus šaltinius, rašytojų, mokslininkų, visuomenės veikėjų gyvenimą ir veiklą. Medžiaga aptariamajam žodynui

surinkta iš specialiajai slapyvardžių atskleidimui ir tyrimui skirtų veikalų, tokių kaip minėtasis V. Biržiškos „Lietuviškieji slapyvardžiai ir slapyraides“ ar kiti jo darbai (apie 6400 slapyvardžių), J. Būtėno, A. Maccinos ir kt. tyrinėjimų. Taip pat surinkti duomenys iš bibliografinių priemonių, monografijų, raštų, enciklopedijų, periodinių leidinių straipsnių, nepublikuotų dokumentų - rankraščių, didžiųjų Lietuvos bibliotekų slapyvardžių kartotekų, pačių autorių ar juos pažinojusių asmenų liudijimų. Vien šiuos faktus užfiksuoti ir techniškai sutvarkyti prieš kelis dešimtmečius būtų neįmanoma per tokį laiko tarpą. Dabar panaudota kompiuterinė programinė įranga leido žymiai paspartinti darbą. Kaip matyti iš įvairių pastabų ir komentarų įrašuose, faktai apie slapyvardžius iš minėtųjų šaltinių ne perkelti mechaniškai, o išanalizuoti, patikslinti, atlikta daug tiriamojo darbo. Nemaža šaltinių dalis peržiūrėta *de visu*. Tai sudarė prielaidas žymiai praturtinti duomenų apie slapyvardžius rinkinį naujais faktais ir išplėsti paieškos galimybes.

Žodyno reikšmę padidina tikslesnis, negu buvo anksčiau, šaltinių, kuriuose užfiksuotas slapyvardis, nurodymas. V. Biržiškos dažniausiai nurodytas leidinio pavadinimas ir metai, tačiau jei keli autoriai pasirašydavo tokiu pačiu slapyvardžiu, sunku juos identifikuoti. Žodyne daugeliu atvejų nurodyta ne tik leidinio pavadinimas ir metai, bet ir numeris ar data, stengtasi pateikti kuo didesnę šaltinių kiekį. Tai padeda sukaupti daugiau žinių, reikšmingų slapyvardžių atskleidimui, pavyzdžiui, nustatyti vietovę, iš kurios vienas ar kitas autorius rašė. Suprantama, ne visais atvejais tikslumą pasiekti įmanoma.

Reikšmingos sudarytojų pastangos nurodyti šaltinius, iš kurių paimti duomenys apie slapyvardžius. Tai padeda nustatyti slapyvardžių atskleidimo autorystę, be to, tai yra medžiaga tolesniems tyrinėjimams, iškilusių neaiškumų patikslinimui ir pan. Praturtina žodyną ir duomenys apie autorius,

pateikti pagrindinėje dalyje bei priede „Aurių pavardžių ir jų slapyvardžių sąrašas“. Nurodytos įvairios autorių pavardžių formos, jų gyvenimo datos padeda atskirti bendrapavardžių autorių slapyvardžius, susieti juos su konkrečiu asmeniu. Gana dažnai pasitaiko, kad tas pats autorius žinomas keliomis pavardėmis ar skirtingomis jų formomis, atsiradusiomis dėl įvairiausių priežasčių. Kokia tai problema, gerai žino bibliografiniai ir kiti tyrinėtojai, susidūrę su tokiais atvejais, kai, pavyzdžiui, to paties asmens pavardė yra Kasniūnas ir Kasnickas ar Bulis ir Lumbis. Nesunku įsivaizduoti, kiek darbo dėl to teko įdėti žodyno sudarytojams, bet jo rezultatai bus reikšmingi šios problemos sprendimui.

Tokiame sudėtingame darbe, kaip ne kartą yra nurodę ir Ž. Zaveckienė, ir J. Mačiulis, nebuvo galima išvengti netikslumų ar apsirikimų. Daugeliu atvejų jie pateko iš panaudotų šaltinių, kurių tikrumu, atrodo, negalima suabejoti. Norint juos pastebėti, būtina ne tik peržiūrėti, bet ir nuodugniai išanalizuoti periodinių leidinių kompleksus, informacinius leidinius, archyvinis dokumentus ir pan. Keletą netikslumų ar abejotinų sprendimų teko pastebėti bibliografuojant 1910-1911 metų lietuviškų periodinių leidinių publikacijas ir tyrinėjant su tuo laikotarpiu susijusius darbus. Lakoniškumo sumetimais juos čia pateiksiu nenurodydama, iš kokio šaltinio tai perkelta ir iš kur atsirado. Tai jokia būdu nėra priekaištas autoriams, o tik išnaudota galimybė kai ką patikslinti bei pasidalinti abejonėmis. Pasitaiko žodyne ne tam asmeniui priskirtų slapyvardžių. Pavyzdžiui, Dabkus J. - ne kunigo S. Česnos slapyvardis, o tikroji pavardė. Taip pasirašytos knygos tikroji antraštė - „Apie pašarines žoles“ (1914), o nurodytoji „Ūkio kursai“ yra tik serijos pavadinimas. Knygos autorystę patvirtina ir „Lietuviškoji enciklopedija“ (Bostono). Slapyvardis Kz. Tr-is negali priklausyti P. Turauskui, tai liudija pastarojo atsiliepimas į taip pasirašytą straipsnį 1911 metų „Viltys“.